

**UCHWAŁA NR LXIII/1648/17
RADY MIEJSKIEJ W ŁODZI
z dnia 28 grudnia 2017 r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy na rok 2018.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 i 2232) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390), Rada Miejska w Łodzi

uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na rok 2018, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Roczne sprawozdanie z realizacji Programu, o którym mowa w § 1, przedkłada Radzie Miejskiej w Łodzi osoba upoważniona przez Prezydenta Miasta Łodzi w terminie do 30 czerwca 2019 r.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Łodzi.

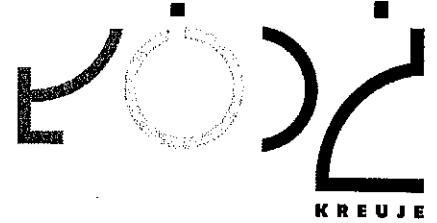
§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący
Rady Miejskiej w Łodzi**

Tomasz Kacprzak
Tomasz KACPRZAK

Załącznik
do uchwały Nr LXIII/1648/17
Rady Miejskiej w Łodzi
z dnia 28 grudnia 2017 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na rok 2018

Opracowanie:
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
Departament Prezydenta
Urząd Miasta Łodzi

na podstawie Programu na rok 2016 opracowanego przez:
Dr n. hum. Elżbieta Korzeniowska
Dr n. hum. Krzysztof Puchalski
Dr hab. n. hum. Jacek Pyżalski

Łódź, 2017

Spis treści

I.	Wstęp - przemoc w rodzinie – zagadnienia teoretyczne	3
II.	Przemoc w rodzinie i zjawiska powiązane – skala problemu	4
1.	Procedura „Niebieskie Karty” w Polsce	4
2.	Procedura „Niebieskie Karty” w województwie łódzkim i Łodzi	5
3.	Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi	6
4.	Przestępstwa z użyciem przemocy w Łodzi	7
5.	Przemoc rówieśnicza w szkołach	7
III.	Rekomendacje do planowanych działań	8
IV.	Zasoby Miasta do działań profilaktycznych i naprawczych	10
1.	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	10
2.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	10
3.	Wydział Edukacji	11
4.	Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego w Łodzi	11
5.	Organizacje pozarządowe	11
6.	Zespół Interdyscyplinarny	11
V.	Podstawy prawne	12
VI.	Cele Programu	13
VII.	Działania i ilościowe wskaźniki ich realizacji	14
VIII.	Źródła finansowania Programu	19
IX.	Literatura	19

I. Wstęp - Przemoc w rodzinie – zagadnienia teoretyczne

Według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wśród wielu form przemocy szczególnym jej rodzajem jest przemoc w rodzinie - zachodzi między osobami bliskimi. Rodzina powinna stanowić miejsce najbardziej bezpieczne dla wszystkich jej członków. Problem przemocy dotyczy nie tylko tzw. „marginesu społecznego”, ale też rodzin o średnim i wysokim statusie społecznym. Jej ofiarami najczęściej są najstarsi czyli dzieci, kobiety, a także osoby starsze i niepełnosprawne. Skutki przemocy możemy dostrzec we wszystkich aspektach życia. Oprócz bezpośrednich konsekwencji zdrowotnych, przemoc może wywoływać skutki w postaci problemów psychicznych i ponosić za sobą koszty ekonomiczne i społeczne.

Preambuła znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wyraźnie podkreśla, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. W szczególności prowadzi ona do rozpadu rodzin oraz natychmiastowych i odroczonej konsekwencji wiktymizacyjnych, które często dotyczą osoby małoletnie i kobiety. Waga tego problemu oraz konieczność wielopoziomowych działań prewencyjnych i interwencyjnych podkreślana jest przez akty prawne na poziomie europejskim np. Konwencją Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. We współczesnym ujęciu zjawisko to należy traktować jako wielowymiarowe, tj. uwzględniające przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną, czy zaniedbanie oraz stosunkowo nowy typ przemocy jaką jest cyberprzemoc. Nie należy tego zjawiska traktować jako izolowanego – dane diagnostyczne wskazują bowiem, iż przemoc w kontekście domowym powiązana jest z przemocą w innych środowiskach (np. przemocą rówieśniczą w szkole) oraz innymi niepożądanymi zjawiskami (np. uzależnieniem od alkoholu).

Holistyczne podejście, uwzględniające dodatkowo perspektywę wielu dyscyplin, daje szansę konstruowania i wdrażania skutecznych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ujęcie takie jest zgodne z Narodowym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który zakłada stymulowanie i organizowanie w kraju działań, które mają wpłynąć na ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom.

Istotne dla właściwej diagnozy i bazujących na niej działań praktycznych jest odróżnienie przemocy od innych aktów agresji. Formalnym odniesieniem jest tutaj ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która w art. 2 pkt. 2, określa przemoc w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 tego artykułu (członek

rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny lub inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca). Działania takie narażają te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszają ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną oraz powodują szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołują cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przywołana wcześniej Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej definiuje przemoc domową jeszcze dokładniej wskazując, iż „oznacza ona wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami, lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy nie”. Skala zjawiska w naszym kraju jest wciąż wysoka i chociaż stanowi tzw. ciemną liczbę (wiele przypadków nie jest zgłaszanych), to towarzyszy jej coraz większa świadomość profesjonalistów oraz intensywność i specjalizacja oddziaływania organów państwa i służb społecznych. Udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i przemoc definiuje jako zadania własne gmin ustawa o wychowaniu w trzeźwości. Warto zauważyć, że sami profesjonalści zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oceniają skuteczność systemu w tym zakresie dosyć wysoko. Jednocześnie krytycznie oceniana jest przez nich skuteczność i jakość współpracy z gminnymi komisjami ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, ochroną zdrowia organizacjami pozarządowymi. Dane te wskazują na konieczność ciągłego doskonalenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na wszystkich poziomach, w szczególności w wymiarze lokalnym.

II. Przemoc w rodzinie i zjawiska powiązane – skala problemu

1. Procedura „Niebieskie Karty” w Polsce

Według danych ponad połowa Polaków ma w swoim otoczeniu rodzinę, w której występuje przemoc wobec dzieci; głównie zaniedbanie. Badani, którzy zetknęli się z przemocą w rodzinie (ofiary, sprawcy, świadkowie) uważają system pomocy takim rodzinom za nieskuteczny, chyba, że sami z niego skorzystali (wtedy oceny są umiarkowanie pozytywne). Poniżej przedstawiono ogólnopolskie statystyki procedury „Niebieskie Karty” uwzględniające te przypadki, które były podejmowane przez policję.

Tabela 1. Procedura „Niebieskie Karty” w Polsce

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	73 531 (w tym 59 590 wszczynających procedurę i 13 941 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
Ogólna liczba ofiar przemocy	91 789
Liczba ofiar – kobiet	66 930
Liczba ofiar – mężczyzn	10 636
Liczba ofiar – małoletnich	14 223
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	74 155
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	5 461
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	68 321
Liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	373
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	46 537
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 993
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu mężczyźni	44 499
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	45
Liczba dzieci umieszczonych w niezagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	598

Źródło: Statystyki Komendy Głównej Policji, 2016

2. Procedura „Niebieskie Karty” w województwie łódzkim i Łodzi

Dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi wskazują, iż w całym województwie w 2016 r. wszczęto 4 625 procedur „Niebieskie Karty”. Procedury wszczęte w Łodzi (Komenda Miejska Policji w Łodzi) stanowią nieco ponad 25% wszystkich procedur wszczętych w województwie łódzkim. Liczba zidentyfikowanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą wyniosła 5 460 (4 136 kobiet, 639 mężczyzn i 685 osób małoletnich). Zatrzymano 1 904 osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie (głównie mężczyzn - 1 800 osób). Wśród zidentyfikowanych przypadków dominowała przemoc psychiczna (5 081 przypadków) i fizyczna (4 018 przypadków).

Według danych Komendy Miejskiej Policji w Łodzi w 2016 r. w 1 172 przypadkach realizowano procedurę „Niebieskie Karty” (w 2015 r. - 1 221). Ogółem 1 294 to osoby, co do których istnieje podejrzenie, że były ofiarami przemocy (w tym: 959 kobiet, 118 mężczyzn oraz 217 małoletnich).

Wśród 1 191 sprawców przemocy największą liczbę stanowili mężczyźni - 998 osób (około 84%). Kobiety stanowiły ponad 16% (186 osoby) a nieletnich sprawców było 7.

714 osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie znajdowało się pod wpływem alkoholu, z czego 378 osób zostało odizolowanych bezpośrednio po interwencji poprzez zatrzymanie lub przewiezienie do wytrzeźwienia w Miejskim Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego w Łodzi lub innych placówek.

Podobnie jak w całym województwie przeważające typy przemocy, to: przemoc fizyczna i psychiczna ze sporadycznym pojawianiem się przemocy seksualnej i ekonomicznej.

3. Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi

W Łodzi funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi, w którego skład wchodzi przedstawiciele instytucji i podmiotów działających w obszarze problematyki przemocy domowej. Zadaniem Zespołu jest przede wszystkim diagnozowanie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów i specjalistów w tym zakresie. Zespół jest także realizatorem procedury „Niebieskie Karty”. Powołane w ramach Zespołu grupy robocze podejmują działania na rzecz konkretnych rodzin. Opracowują i realizują indywidualne plany pomocy oraz monitorują sytuację w tych rodzinach.

W 2016 roku do Przewodniczącej Zespołu wpłynęło 1 318 Niebieskich Kart (Policja – 1 206; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi – 77; Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łodzi – 4; Oświata – 24; Ochrona Zdrowia – 7). Wśród podjętych działań były m.in.:

- skierowano 161 zawiadomień o występowaniu w rodzinie problemu alkoholowego do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łodzi;
- 715 osób, wobec których zachodziło podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie zostało skierowanych na terapię;
- w 485 przypadkach Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi przekazał do sądu wnioski o wgląd w sytuację dziecka;
- w 22 przypadkach na wniosek pracownika socjalnego, w związku z zagrożeniem zdrowia lub życia dziecka nastąpiło odebranie dziecka z rodziny;
- Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi przekazał do prokuratury 321 zawiadomień o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie.

Najbardziej aktualne dane wskazują, że do 31 października 2017 r. podjęto w mieście Łodzi już 1 151 interwencji „Niebieskie Karty”.

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego w Łodzi, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jest koordynowanie i integrowanie środowisk pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy. Istotnym działaniem służącym przerwaniu przemocy domowej jest odizolowanie sprawcy od rodziny. Decyzję w tej sprawie obok sądu może podjąć także prokuratura, tytułem środka zapobiegawczego (art. 275a k.p.k.). Niestety jak pokazują dane, to nadal ofiary przemocy opuszczają miejsce pobytu dla zapewnienia sobie, a często i dzieciom, bezpieczeństwa. W 2016 r. sto czterdzieści osiem osób skorzystało z pomocy Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, w tym 72 dzieci.

4. Przepięstwa z użyciem przemocy w Łodzi

Z danych Prokuratury Okrękowej w Łodzi wynika, że w 2016 r. w jednostkach prokuratury w Łodzi przeprowadzono 787 postępowań karnych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie, a 137 aktów oskarżenia skierowano do sądów. Skierowano 5 wniosków o warunkowe umorzenie postępowania karnego. Na tak dużą liczbę prowadzonych postępowań prokuratorzy wydali 29 nakazów (10 nakazów w 2015 r.) opuszczenia przez sprawcę przemocy lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z osobami pokrzywdzonymi.

W 2016 roku do sądów wpłynęło 195 spraw w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie. 105 spraw zakończyło się wyrokiem skazującym sprawcę przemocy (w tym 53 sprawców otrzymało karę w zawieszeniu). Wobec 9 oskarżonych umorzono postępowanie sądowe. Sądy orzekające w sprawach o stosowanie przemocy wydały tylko 1 nakaz opuszczenia przez sprawcę przemocy lokalu zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną (art. 39 pkt 2e k.k.). Orzeczono 20 zakazów zbliżania się na określoną odległość sprawcy przemocy do osoby pokrzywdzonej (art. 39 pkt 2b k.k.). W 37 sprawach orzeczono prace społecznie użyteczne w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie.

5. Przemoc rówieśnicza w szkołach

Jak wskazano wcześniej przemoc w rodzinie powiązana jest z innymi niekorzystnymi zjawiskami społecznymi, głównie przemocą rówieśniczą. Badania przeprowadzone w samej Łodzi w 2011 roku wykazały, iż nasilenie przemocy rówieśniczej w Mieście jest znaczne. Prawie połowa gimnazjalistów i nieco ponad 45% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało się do uczestnictwa w grupie, która dokucza innym. Jednocześnie prawie 17% uczniów gimnazjum i 13% uczniów szkół ponadgimnazjalnych było dręczonych przez grupę innych młodych ludzi. Najnowsze wyniki badań zrealizowanych w Łodzi w roku 2015 wskazują na nieco niższe natężenie zjawiska przemocy rówieśniczej – do uczestnictwa w grupie dokuczającej innym przyznało się 45% gimnazjalistów i nieco więcej niż co trzeci uczeń szkoły ponadgimnazjalnej. Niestety ofiar dręczenia przez grupę w gimnazjach jest obecnie więcej – 21%, w szkołach gimnazjalnych odsetek ten wynosi prawie 15%.

Ostatnie szeroko zakrojone badania przemocy rówieśniczej w powiązaniu z problemem funkcjonowania rodziny, realizowane w całym województwie łódzkim (rok 2007) wykazały, że przemoc taka jest silnie powiązana z negatywnymi relacjami w domu rodzinnym, w tym przemocą, w którą zaangażowani są rodzice i dzieci. Większość badanych gimnazjalistów (84%) kłóci się ze swoimi opiekunami (8% robi to często – nawet kilka razy w tygodniu). Co piąty badany używa wulgarnych słów podczas kłótni z rodzicami, a średnio co dziesiąty ankietowany gimnazjalista w czasie kłótni spotkał się z przemocą fizyczną ze strony rodziców. Rodzice co piątego ucznia są rozwiedzeni bądź w separacji, a uczniowie pochodzący z rodzin rozbitych częściej stają się sprawcami przemocy rówieśniczej w szkole, niż pozostali uczniowie. Osiemnaście procent badanych twierdzi, że zdarzyła się im w ciągu ostatniego roku przykra sytuacja w domu związana z alkoholem, 14% zauważa problem alkoholowy u ojca, tylko 7% badanych podobny problem dostrzega u matki.

Z ogólnopolskich badań zrealizowanych pod koniec 2016 r. przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej sfinansowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii wynika, że przemoc psychiczna jest najczęściej osobiście spotykaną formą przemocy - w ciągu ostatniego roku szkolnego doznało jej 21% uczniów, w tym 11% kilkakrotnie. Ofiarą różnych form kradzieży padło 14% uczniów, np. rozboje (2%), zmuszanie do „fundowania” (4%). Kolejną częściej spotykaną formą przemocy jest cyberprzemoc, która dotknęła 13% uczniów (obraźliwy sms, upublicznienie zdjęć i informacji). Rządziej występującymi formami przemocy są: przemoc fizyczna, czyli uderzenie lub pobicie - doznało jej 6% uczniów oraz przemoc seksualna, której osobiście doświadczyło 2% uczniów. Podsumowując, można stwierdzić, że w ciągu ostatniego roku szkolnego 37% uczniów doznało osobiście jakiejś formy przemocy w szkole.

Przemoc jest bardziej rozpowszechniona w szkołach zlokalizowanych na wsi i w małych miastach - to w nich najwyższy odsetek uczniów uznaje ją za poważny problem (odpowiednio 10% i 13%). W dużych miastach i metropoliach sytuacja jest lepsza lub pod większą kontrolą.

III. Rekomendacje do planowanych działań

Działania realizowane w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają zróżnicowany charakter i zgodnie z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie mogą być podzielone na następujące typy:

- 1) działania uprzedzające: diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu społeczeństwa, a także do osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie;
- 2) działania interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do sprawców przemocy w rodzinie;
- 3) działania wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) działania korekcyjno-edukacyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Zgodne z przedstawionymi założeniami, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie obejmuje komplementarny zestaw działań zawierający:

- działania nakierowane na pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, poprzez: udzielanie specjalistycznego poradnictwa, prowadzenie grup wsparcia, udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania lub pobytu;
- działania skierowane do sprawców przemocy, zarówno dorosłych jak i nieletnich: zajęcia korekcyjno-edukacyjne, możliwość pobytu w hostelu dla sprawców przemocy;
- zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez różnorodne formy działań profilaktycznych i edukacyjnych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, podnoszenie świadomości społecznej w ramach akcji i kampanii społecznych oraz promowanie nieagresywnych sposobów rozwiązywania konfliktów społecznych, w tym mediacji, także rodzinnych.

Przedstawione ustalenia dotyczące przemocy i zjawisk towarzyszących w Polsce, województwie łódzkim i mieście Łodzi stanowią, wraz z założeniami strategicznymi, punkt wyjścia do sformułowania rekomendacji dla Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na rok 2018.

1. Działania dotyczące profilaktyki przemocy w rodzinie powinny być podejmowane w sposób holistyczny, uwzględniający różne typy przemocy. Izolowane prowadzenie działań dotyczących różnych typów przemocy nie znajduje uzasadnienia i z zasady okaże się mniej efektywne niż podejście całościowe.
2. Należy projektować nowoczesne kampanie społeczne w oparciu o holistyczne podejście opisane w rekomendacji nr 1. W szczególności powinny być one nastawione na aktywizację świadków różnych typów przemocy w rodzinie.
3. Przemoc w rodzinie powinna być w działaniach programu traktowana jako zjawisko powiązane z przemocą w innych kontekstach, głównie rówieśniczą (także cyberprzemocą), która w świetle łódzkich danych dotyczy w największym stopniu młodzieży gimnazjalnej (zarówno w kontekście sprawstwa, jak i wiktyimizacji).
4. Istotnym elementem działań profilaktycznych przemocy w rodzinie powinny być treningi umiejętności wychowawczych, w szczególności dla sprawców przemocy, uczące tego jak w sposób niedyrektywny i pozbawiony przemocy radzić sobie z wychowaniem dzieci i młodzieży - badania wskazują tu na dosyć powszechną bezradność i złą jakość relacji rodzice-dzieci, a także akceptację społeczną dla przemocy w relacjach wychowawczych.
5. Ważną grupą docelową są osoby i środowiska o niskim statusie społeczno-ekonomicznym i edukacyjnym, w której od lat występuje wysoka konsumpcja alkoholu, powiązana z aktami przemocy w rodzinie (dane „Niebieskie Karty”).

W odniesieniu do tej grupy powinny być stosowane działania dostosowane do odbiorcy – między innymi nowoczesna praca socjalna i edukacja.

6. Osobnym celem Programu powinno być jego doskonalenie w oparciu o dobrze zaplanowane badania epidemiologiczne oraz te wynikające z realizacji jego działań (głównie z perspektywy grup docelowych i realizujących je profesjonalistów). Obecnie dane, szczególnie ostatniego typu są bardzo ograniczone, co znacząco utrudnia konstrukcję Programu. Powinna być ustalana strategia i harmonogram zbierania danych tak, by w dłuższej perspektywie czasowej uzyskać możliwie pełen obraz problemu przemocy w rodzinie i funkcjonowania systemu przeciwdziałania temu zjawisku.
7. Ze względu na zjawisko współwystępowania przemocy z innymi niekorzystnymi zjawiskami (głównie używaniem substancji psychoaktywnych) warto rozważyć konstruowanie dla potrzeb Łodzi w przyszłości programów profilaktycznych o zintegrowanym charakterze.
8. Należy doskonalić działania służb społecznych zajmujących się przemocą (szczególności w kontekście Zespołu Interdyscyplinarnego i procedury „Niebieskie Karty”).

IV. Zasoby Miasta do działań profilaktycznych i naprawczych

1. Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

W ramach swoich kompetencji Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych współpracuje z organizacjami pozarządowymi realizującymi działania prewencyjne w zakresie przemocy oraz korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie. We współpracy z organizacjami pozarządowymi, Wydział może zapewnić m.in. prowadzenie mediacji, w tym mediacji rodzinnych, udzielanie poradnictwa specjalistycznego.

2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

W ramach swoich kompetencji Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom - ofiarom przemocy w ramach rodzin zastępczych pełniących zadania pogotowia rodzinnego, placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego lub we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ma możliwość organizowana zajęć profilaktycznych i edukacyjnych w świetlicach środowiskowych.

W Łodzi funkcjonują trzy tzw. niebieskie pokoje czyli miejsca, gdzie w bezpiecznych i przyjaznych warunkach można przesłuchiwać dzieci - ofiary lub świadków przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej. Jeden znajduje się w budynku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa, drugi w budynku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia i trzeci w Pogotowiu Opiekuńczym nr 1 przy ul. Krokusowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi organizuje funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Wydział Edukacji

W ramach swoich kompetencji Wydział Edukacji ma możliwość organizowania działań profilaktycznych w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych w zakresie promowania nieagresywnych sposobów rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z emocjami. Współpracuje również z organizacjami pozarządowymi, które mogą zapewnić wsparcie w zakresie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego czy socjalnego, jak również prowadzić grupy wsparcia dla młodzieży dotkniętej zjawiskiem przemocy oraz prowadzić działania prewencyjne w zakresie przemocy oraz korekcyjno-edukacyjne dla nieletnich sprawców przemocy w rodzinie.

4. Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej im. bł. Rafała Chylińskiego w Łodzi

Placówka posiada zasoby do realizacji zajęć korekcyjno-edukacyjnych w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją, konfliktem, udzielania pomocy psychologicznej w formie terapii indywidualnej, rodzinnej lub grupowej, jak również prowadzenia punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych przemocą.

5. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe są cennym zasobem przy realizacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak również niwelowania negatywnych skutków tego zjawiska, zwłaszcza skutków społecznych. Sfera różnego rodzaju poradnictwa, prowadzenie grup wsparcia, mediacji czy świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych to obszary, gdzie organizacje pozarządowe z sukcesem wypełniają zadania powierzone przez samorząd. W Łodzi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie działa ok. 30 organizacji współpracujących z Urzędem Miasta Łodzi.

6. Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego w Łodzi jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów i specjalistów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mającym na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

V. Podstawy prawne

Obowiązek uchwalenia Programu wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Przy realizacji zadań zawartych w Programie zastosowanie mają następujące akty prawne:

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 i 1985);
- 3) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 oraz z 2017 r. poz. 2245);
- 4) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60, 573 i 1909);
- 5) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, 1292 i 2217);
- 6) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. poz. 259);
- 7) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. poz. 1245);
- 8) uchwała Nr XXIV/570/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia „Polityki Społecznej 2020+ dla Miasta Łodzi – Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”;
- 9) uchwała Nr 76 Rady Ministrów z 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (M.P. z 2014 r. poz. 445).

VI. Cele Programu

Cel I.	Zwiększenie świadomości społecznej nt. przemocy w rodzinie i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmacnianie postaw antyprzemocowych.
Cel II.	Redukcja negatywnych konsekwencji dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz korygowanie funkcjonowania sprawców.
Cel III.	Doskonalenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w oparciu o diagnozę społeczno-epidemiologiczną oraz ewaluację przebiegu, uwarunkowań i efektów działań realizowanych w ramach programu dla podnoszenia jego skuteczności.

VII. Działania oraz ilościowe wskaźniki ich realizacji

Cel 1. Zwiększenie świadomości społecznej nt. przemocy w rodzinie i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmacnianie postaw antyprzemocowych		
Działania	Ilościowe wskaźniki realizacji	Koordynator/Realizator
1. Prowadzenie kampanii społecznych (w tym z udziałem mediów lokalnych) nt. form i przejawów przemocy domowej, ze szczególnym wyeksponowaniem różnorodności form przemocy (np. przemoc ekonomiczna, cyberprzemoc)	Liczba zrealizowanych kampanii Liczba komunikatów (np. materiałów online, audycji, artykułów, plakatów, ulotek) skierowanych do grup docelowych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
2. Upowszechnianie wśród mieszkańców aktualnych informacji dotyczących instytucji, do których mogą zgłaszać się ofiary i sprawcy w przypadku problemów związanych z przemocą w rodzinie	Liczba inicjatyw edukacyjnych (np. materiałów online, audycji, artykułów, plakatów, ulotek) skierowanych do przedstawicieli grup docelowych	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
3. Promowanie aktywnych postaw osób i społeczności będących świadkami przemocy w rodzinie poprzez upowszechnianie wiedzy nt. sposobów reagowania w takich sytuacjach oraz nt. działania systemu pomocy osobom uwikłanym w przemoc (w szczególności „Niebieska Karta”)	Liczba inicjatyw edukacyjnych (np. materiałów online, audycji, artykułów, plakatów, ulotek) dotyczących aktywnego reagowania na sytuacje przemocy	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
4. Promowanie aktywnych postaw osób doświadczających przemocy w rodzinie w zakresie konstruktywnego przeciwstawiania się zjawisku i poszukiwania pomocy w rozwiązywaniu problemu	Liczba inicjatyw edukacyjnych (np. materiałów online, audycji, artykułów, plakatów, ulotek) skierowanych do ofiar przemocy	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

5. Promowanie wśród mieszkańców (i w społecznościach) konstruktywnych metod rozwiązywania konfliktów w rodzinie, w tym procedur mediacji	Liczba inicjatyw edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, dotyczących konstruktywnych metod rozwiązywania konfliktów w rodzinie	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/organizacje pozarządowe*
6. Organizowanie i prowadzenie warsztatów umiejętności radzenia sobie z agresją i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania jakichkolwiek form przemocy (profilaktyka uniwersalna)	Liczba inicjatyw edukacyjnych (np. kursów, szkoleń, materiałów online, materiałów drukowanych) skierowanych do przedstawicieli grup docelowych Liczba przedstawicieli grup docelowych uczestniczących w różnych formach edukacyjnych dotyczących radzenia sobie z agresją	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/organizacje pozarządowe Wydział Edukacji/organizacje pozarządowe
7. Wspieranie wybranych programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących przeciwdziałania przemocy, opracowanych i zgłaszanych przez szkoły, organizacje pozarządowe, etc.	Liczba programów skierowanych do dzieci i młodzieży Liczba małoletnich uczestników, którzy skorzystali z programów	Wydział Edukacji

*określenie realizatora „organizacje pozarządowe” dotyczy także podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Cel II. Redukcja negatywnych konsekwencji dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz korygowanie funkcjonowania sprawców		
Działania	Ilościowe wskaźniki realizacji	Koordynator/Realizator
1. Organizowanie i prowadzenie zróżnicowanych form poradnictwa (m.in.: medycznego, psychologicznego, psychospołecznego, pedagogicznego, rodzinnego, prawnego, socjalnego), zajęć psychologa z rodziną w kryzysie oraz zapewnienie możliwości wykonania obdukcji lekarskich dla osób dotkniętych przemocą	Liczba instytucji świadczących poradnictwo na rzecz ofiar przemocy Liczba ofiar przemocy, które skorzystały z poradnictwa	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/organizacje pozarządowe Wydział Edukacji/organizacje pozarządowe
2. Prowadzenie i doskonalenie pracy socjalnej w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba środowisk objętych działaniami pracy socjalnej ze względu na przemoc	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
3. Doskonalenie wdrażania procedury „Niebieskie Karty”	Liczba inicjatyw na rzecz doskonalenia wdrażania procedury „Niebieskie Karty”	Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi
4. Organizowanie i prowadzenie interwencji kryzysowej w sytuacjach przemocy w rodzinie	Liczba podjętych interwencji kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej
5. Wspieranie funkcjonowania grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Liczba wspieranych grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/organizacje pozarządowe
6. Wspieranie funkcjonowania telefonu interwencyjnego dla osób dotkniętych przemocą i świadków przemocy w rodzinie	Liczba udzielonych interwencji telefonicznych na rzecz świadków i ofiar przemocy	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej
7. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom	Liczba ofiar przemocy w rodzinie, którym udzielono	Miejski Ośrodek Pomocy

dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu	pomocy w związku z koniecznością opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania lub pobytu	Społecznej/organizacje pozarządowe
8. Udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom - ofiarom przemocy (rodziny zastępcze pełniące zadania pogotowia rodzinnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego)	Liczba dzieci, którym udzielono bezpiecznego schronienia w związku z doświadczaniem przemocy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej/rodziny zastępcze, placówki typu interwencyjnego
9. Prowadzenie placówki całodobowego pobytu dla dorosłych sprawców przemocy	Liczba sprawców przemocy, którzy korzystali z placówki całodobowego pobytu	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej
10. Indywidualne i grupowe działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy (nieletnich, pełnoletnich)	Liczba godzin zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie Liczba sprawców przemocy, którzy wzięli udział w działaniach korekcyjno-edukacyjnych/ukończyli program	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/Miejskie Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej Wydział Edukacji/organizacje pozarządowe

Cel III: Doskonalenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w oparciu o diagnozę społeczno-epidemiologiczną oraz ewaluację przebiegu, uwarunkowań i efektów działań realizowanych w ramach programu		
Działania	Ilościowe wskaźniki realizacji	Koordynator/Realizator
<p>1. Wzmacnianie kompetencji oraz współpracy kadry i instytucji/organizacji zajmujących się monitorowaniem i przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie poprzez:</p> <p>a. rozwijanie wiedzy i umiejętności reprezentantów Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych oraz innych organizacji/instytucji zajmujących się profilaktyką przemocy w rodzinie, z akcentem na przeciwdziałanie różnicowym typom zjawiska przemocy;</p> <p>b. wzmacnianie współdziałania instytucji/organizacji zajmujących się pomocą w rodzinie (w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”)</p>	<p>Liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego, którzy wzięli udział w zajęciach edukacyjnych</p> <p>Liczba inicjatyw podjętych na rzecz współpracy instytucji/organizacji zajmujących się pomocą w rodzinie</p>	<p>Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych</p> <p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>Wydział Edukacji</p> <p>Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łodzi</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny w Łodzi</p>
2. Analiza działań podejmowanych w Łodzi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Raport opracowany przez zewnętrznych ekspertów	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych/ewaluator zewnętrzny
3. Bieżące monitorowanie przebiegu działań realizowanych w ramach programu	Liczba działań monitorujących Raport z przeprowadzonych wizytacji	Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

VIII. Źródła finansowania Programu

W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowane są zadania własne gminy wskazane w ustawie – i te zadania finansowane są z budżetu gminy. Środki na zadania administracji rządowej zlecane powiatowi, takie jak: „tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie” oraz „opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie” zapewnia budżet państwa.

IX. Literatura/źródła danych

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).
2. Ewaluacja lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – doświadczenia dotyczące sposobów pomagania i nasilenia stresu pourazowego (PTSD) z perspektywy osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Raport z badania. SWPS dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, 2013.
3. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Explanatory report.
http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/conventionviolence/texts/Explanatory_Report
4. WYG PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (2014 r.) w ramach Projektu pn. „Rodzina polska wolna od Przemocy” dla Programu Operacyjnego PL 14 „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć”, współfinansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014.
5. Pyżalski J. (2012) Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
6. Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – RAPORT Z BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH. Wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, 2014.

7. Jaszczak – Kuźmińska D., Michalska K. (2010). Przemoc w rodzinie. [w:] *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu*. Warszawa: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
8. Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opracowany na podstawie art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 oraz z 2017 r. poz. 2245).
9. Pospiszył I. (2000). Przemoc w rodzinie. Warszawa, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
10. Konwencja Rady Europy o zapobieganiu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.
11. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 oraz z 2017 r. poz. 2245).
12. Ocena efektywności systemu przeciwdziałania przemocy przez profesjonalistów - RAPORT Z BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH. Wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, 2014.
13. Statystyki Komendy Głównej Policji, Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi, Komendy Miejskiej Policji w Łodzi.
14. Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Łodzi – wyniki Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego w Warszawie dla Urzędu Miasta Łodzi, 2011.
15. Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Łodzi – wyniki Pracownia Badawczo-Psychologiczna MIRABO dla Urzędu Miasta Łodzi, 2015.
16. „Przemoc rówieśnicza i agresja w szkole oraz w środowisku lokalnym wśród gimnazjalistów Województwa łódzkiego”. Wyniki PBS DGA dla Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, 2007.
17. Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-20120 (M. P. z 2014 r. poz. 445).
18. Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Łodzi za 2016 rok.
19. Statystyka Prokuratury Okręgowej w Łodzi.
20. Młodzież 2016, raport z badania sfinansowanego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2016.

PROKURATURA
Lubuska w Łodzi
Tomasz Kozyra
Tomasz Kozyra